

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1-70 кор.

За границею:

на цілий рік	16 рублів або 36 франків
на пів року	8 рублів або 18 франків

Щодняне число по 16 сот.

РУСЛАН

«Впреш ми очи і душу ми впреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свята о 5^{1/2} год. пополудні.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. І. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламації неопечатаї вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні доносеня по 3) с. від стрічки.

Слаба участь Русинів в реальних школах.

(X) В однім з попередних чисел вказали ми на те, що руска молодіж за мало горне ся до реальних шкіл, а тим самим і на техніці число Русинів є незначне. Тимчасом в найблизших роках розкриває ся для техніків широке поле діяльності особливо, коли дравительство приступить до виконання водних каналів і конечної з тим неминучо звязаної регуляції рік.

Маємо під рукою справозданє ц. к. Ради шк. кр. за рік 1900/901, в котрім вказано, що у Львові в реальній школі було 687 учеників (в головнім заведеню і в філії) з того було рим.-кат. 521, греко-кат. 61, протестантів 19, жидів 87, а після народности Поляків 630, Русинів 56, Німців 19, (Жиди очевидно в Галичині зачислювані до Поляків, щоби тим способом показати значну перевагу над Русинами). В Станиславові в реальній школі було на 464 учеників: рим.-кат. 251, греко-кат. 36, жидів і ин. визнань 168, а після народности: 412 Поляків, 32 Русинів, 18 Німців, 2 Чехів. В Ярославі (в 4-клясовій школі) на 111 учеників було 69 рим.-кат., 13 греко-кат., 28 жидів, а після народности: 97 Поляків, 13 Русинів, 1 німець. В Тернополі на 399 учеників було: 114 рим.-кат., 77 греко-катол., 207 жидів, а після народности: 321 Поляків, 77 Русинів, 1 Німець. Отже в році шк. 1900/901 Русинів було в реальних школах разом 179, а найчисленніше були они в Тернополі, бо 77.

Русини повинні отже з надходячим новим роком шкільним звернути ся численніше до реальних шкіл з огляду на вигляди в будучині на полі технічних робіт в краю. Але й друга причина повинна бути понукою громаднійшій участі рускої молодіжи в реальних школах. Ми повинні змагати до того щоби, досягнути хочби одну реальну школу з рускою викладною мовою. До сего передовсім надає ся Тернопіль, де вже й тепер число руских учеників є значнійше, як в иньших реальних школах. Само місцеве міщанство руске в Тернополі, для якого посилає дїтий до школи в місці не насуває майже ніяких труднощій, могло би достарчити значнійшого числа учеників, а інтелігенція руска на Поділю повинна би подбати, щоби й з сіл зголошувало ся більше учеників до реальної школи. Коли вже було 77 Русинів в тернопільській реальній школі, то не великого заходу би потреба, щоби се число хоч подвоїти, а тоді моглиб ми домагати ся заснованя реальної школи з рускою мовою викладовою. Звертаємо ся отже передовсім до рускої інтелігенції особливо священників в Тернополі, щоби заохочували руских щан посилати своїх дїтий до реальної школи, а також відкликуємо ся до Русинів на Поділю, щоби й по селах подбали о численнійший вплив руских учеників до реальної школи.

Гладженє — против шерсти.

Внєпольський орган виступив зі вступною статтею «Duchowieństwo polskie w Galicyi», в якій старає ся підбадьорити польских духовників до живійшої участі в польскім народнім житю. При тім ставить за примір руске духовенство, але заравом, з дивною неконсеквенцією, щоби не віддати признаня поданому примірови, зараз з початку кидає на руске духовенство ось яку інсинуацію і денунціяцію:

«Маємо в краю живий примір і доказ, чим є і чим може бути народне духовенство, на рускім духовенстві, яке в народній праці Русинів, навіть в сій, яку зі становища загальнолюдского (!) належить назвати деструкційною (?) і дезорганізаційною (?), бере живу участь до сєї степені, що нераз наражує на шванк (!) повагу священничої одежи, а навіть в своїм розполітизованю (?) доходить так далеко, що тільки дивній поблажливості (!) церковної греко-католицкої власти, поблажливості, нині в католицкій церкві деінде зовсім не практикуваній, належить приписати, що богато виступлень руских священників уходить плазом (!).

І знов потім, порівнюючи руского священника з польским, *Słowo polskie* видає сему першому дуже похвальне свідочтво, як чоловікови інтелігентному, діяльному і повному посвяченя для суспільности: «Колиб можна зіставити відповідні цифри — каже — то показало би ся, що руский священник пересічно розвивсюднює межі люди три рази стілько часописий і книжок, що польский священник, що руский священник закладає три рази стілько читалень і стоваришень, що руский священник пренумерує три рази стілько часописий і видавництв, три рази стілько купує книжок, що польский ксьондз, а вкінци в самій народній праці, тамтой, хоть має на голові богато родинних справ, три рази стілько виявлює змагань, чим сей послідний». *Słowo polskie* не може і не хоче на разі розбирати причин сего стану, але вказує лише на одну: вихованє молодіжи, яка посвячує ся духовному станову.

І того, що у Русинів польські часописи нераз осуджували як велике лихо, задля чого немов то потреба конечної реформи рускої духовної семинарії, того самого, ба ще богато більше жадає *Słowo polskie*, як *conditio sine qua non* для польских клериків. Іменно жадає навіть, щоби польским клерикам вільно було належати до польских академічних товариств, чого руским питомцям ані тепер, ані ніколи перед тим не було вільно. Отже *Słowo polskie* пропонує, щоби власть церковна

1) уможливила польским клерикам зносини з загалом польскої молодіжи і належанє до академічних стоваришень, як школи будучого горожанського житя;

2) сцотіла допустити (навіть поручити) польских клериків до учащаня на виклади польскої історії і літератури в як найширшій обсягу, аби допустила їх до праці в наукових семинариях з тих предметів, аби вкінци не ограничала їх в учащаню на ті лекції.

Не сумніваємо ся — кінчить автор — що ке. арцїєпискуп Більчевский схоче сю справу розважити жичливо.

Непокликані ментори.

(X) Дуже часто можна в польских дневниках зустрінути ся з замітками, що галицькі Русини не мають причини нарікати на своє положенє в Галичині, бо їм далеко гірше в Росії або в Угорщині, а при тім часто величають ся своєю великодушностю супроти Русинів в Галичині, що нам вельми нагадує причту з св. письма про митаря і фарисея.

Отак в ч. 192 також *Przedświt* помістив стаю п. з. *Pole pracy dla Rusinów*, в якій наводить лист якогось туриста польского з Угорщини, котрий в своїй незвичайній печальности про угорских Русинів, випитував ся, як там рускі діти учать ся, як молять ся і дізнав ся, що рускі діти учать ся в школі по мадярски, молять ся по мадярски та й катехизму учать ся по мадярски. Сей польский турист чудує ся отже, що в руских дневниках, які він нібито тільки читав, не може діждати ся хоч би найкоротшої згадки про те, як Русинам в Угорщині веде ся, і запитує Русинів галицьких, чи они знають, що о межу від них діє ся з їх братами на Угорщині, та радить, щоби замість бурити тут нарид гайдамацькими інстинктами, спїшили на Угорщину і там навчили своїх братів хоч молитви по руски.

Отже на се скажемо ми польскому туристови, що він зовсім не є Колумбом, що він не зробив ніякого відкритя, бо сумні відносини Русинів в Угорщині нам дуже добре відомі не лише з припадкової прогульки, яку він зробив, але й з поважних розслїдів тамошних відносин (мимоходом нагадаємо, що якраз тепер підчас страйків оден польский дневник захвалював поступованє Мадярів і радив тут поступати після їх методи!). Польский турист дуже помиляє ся, коли думає, що в руских видавництвах не можна найти ані згадки про угорских Русинів. Навпаки маємо тут поважні розвідки Лукача, Гнатюка і иньших, до яких его відсилаємо, українско-руска молодіж перед кількома роками устроювала вандрівку по Угорській Русії для ознакомленя тамошних відносин і розбудженя руху народного, Наук. Товариства ім. вписало члена В. Гнатюка на етнографічну експедицію з великим успіхом, о чім можна пересвідчити ся з видань сего товариства. Але й руске дневникарство не мовчало про справи угорских Русинів і забирало голос при всякій пригідній нагоді, як се миг би польский турист сконстатувати, колиб задав собі труду переглянути річники руских дневників. Посол Барвіньский вже перед кількома роками в одній промові в делегації звернув ся проти мадяризації в школі і церкві, о скілько на се позваляв регулямін делегації, а також займав ся розслїдом шкільних відносин і шкільних руских книжок в Угорщині і небавом в нашій часописи подасть вислїд своїх студій. Також рускі богослови удержують звязь з угорскими. Отже справа зовсім инакше представляє ся, як думає непокликаний ментор в *Przedświt*-і, ми дуже добре знаємо, як нашим братам веде ся в Угорщині і робимо, що там серед даних обставин зробити можна, але се не може бути причиною, щоби ми покинули народну роботу в Галичині, де також багато ще треба зробити, щоби руский нарид осягнув належне єму становище.

Д О П И С Ь. *)

З Відня.

(Атець Семіоноф працює в Відні. — Hannibal ante portas!)

Ославленого атца Семіонова, завідателя гр. кат. тутешного прихода та інтересного проповідника «од седмо болесці», взяла вже его начальна власть з Відня. Зачуваємо, що сему «крушителью Українцоф», котрий так скомпромітував визначний віденський прихід, поручила мов в заслугу звісна ставиславська «фамелія» завідательство прихода в Коломиї. На нашу думку таке свѣтило належало би запроторити бодай до Шоломії, але як звісно, атец Семіоноф є також членом «фамелії» і з сего титулу має неоспориме першєнство перед «простими галехами».

Надто також «Галічанін» видав прецінь свою конкомітацію для свѣщенно-діятеля, свого пупіля о. Семіонова, на его теперішнє становище, а ся конкомітація значить в Станиславові богато! — О. «Гуцул» — як назвав «Галічанін» о. Семіонова — лишив нам по собі кромі образців із своїми штампільками ще много иньших памяток: збірку інтересних своїх проповідий з области орнітології про «крупатви», про «чорних круків», далше з царини гігієни про «кавалерські хороби», про «здорові і золотушві (шкрофульозні) діти», взагалі про полові взаємини і супружу мораль, далше з царини соціології, як то із «пуків», «хомутів», котрі «дома босі на лину лавили», стають потім у Відні «пани в циліндрах і цвікерах», з письменства і етнології цінні науки про фонетику, Шевченка, Україну і т. д. — одним словом бісеря всякої високої науки і формальне vademecum для правдивих «пуків», яких на жаль у Відні нема. Много много батрахо-міо-махії зводив сей духовний Дон Кішот з вітраками і ломив копія... в своїй манії нащителя української колонії у Відні.

Заслугою его душпастирської діяльності є хочби і ціла серія ріжних статей, які — хоч часами і тенденційно — але всеж на основі правдивих і ним неоспорених фактів, далше справа усуненя сотрудника о. Алексія Базюка, поза его плечима, яке є важною чертою в біо-

*) Вп. читачі пригадають собі, що в ч. 125. ми помітали були коротку згадку про проповіди о. Семіонова против українофільства і Шевченка. Відтак одержані з Відня листи про деякі епізоди з приватного життя о. Семіонова ми кинули до коша і зазначили се в ч. 133. О. Семіоноф уважав відповідним удати ся против нас на судову дорогу. В виду сего ми мусіли заняти ся основніше его діяльністю у Відні і отсе подаємо одну з надісланих нам дописий, під заворукою правдивости поданих фактів, яка не лише достарчує нам средств оборони, але і о. Семіонови субстрату до дальшого процесовичства...

графії о. Семіонова; осоромлюючий свѣщенучу ризу сканділа, викликаний о. Семіоновою на парохії з приятелями і заступниками о. А. Базюка (vide гр. кат. епарх. вістник «Галічанін» п. з. «Котюзі по заслугі» і т. д.); вічні хрїї нині з п. Сильвестром Яричевским, завтра з Василем Локшем, з Михайлом Пасічником, позавтра із паламарем Захарком, Шквирою, котрого не лише «викидав» по своїй натурі, але навіть з церкви викидав поліциантом, і таких много, много иньших опереткових сцен, — то все суть ті памятки, що будять в нас неусмиримий жаль по такій діймаючій страгі народного і церковного сподвижника.

Що стратили ми, зискали Ви, земляки-Коломиїці.

По таких заслугах не могла его «фамелія» нігде ліпше его прамістити.

(Конець буде).

Н О В И Н К И.

— Календар. В неділю: гр.-кат. Клявдій; рим.-кат. Вартоломея. — В понеділок: гр.-кат. Фотія і Анкити; рим.-кат. Людвика кор. — Ві в торник: гр.-кат. Максима; рим.-кат. Зєфіра.

— Ігуменом василиянського монастиря в Бучачі іменовано о. Єремїю Ломницького з Кристинополя.

— Хліборобські страйки. Цікавий причинок до статистики хліборобських страйків становить статейка в «Ділі» п. з.: «Кілько громад страйкувало». Там обчислено, що з самих дописий тої часописи про страйки виходить, що страйкувало 421 сел в 24 повітах. Розумів ся, се число неповне, бо як тепер довідують ся з квестионарів, страйкували такі села, про які не було ніде згадки в часописях або надіслані про страйки вісти були надто загальні. По повітах страйкувало з того числа ось тільки сел: Заліщики — 53; Збараж — 34; Камінка — 33; Тернопіль — 31; Бучач — 30; Перемишляни — 29; Бережани — 28; Гусятин — 28; Золочів — 24; Терєбовля — 24; Скалат — 22; Чортків — 22; Львів — 14; Підгайці — 10; Бібрка — 10; Городок — 9; Борщів — 5; Броди — 5; Городенка — 4; Рогатин — 3; Коломия — 2; Богородчани, Товмач і Рудки по 1-ій.

В Гусятинщині арештовано під закидом страйкової агітації, голову читальні «Просвїти» в Товстенькім, п. Йосифа Миштака. По 6 дневнім слідчим арешті випущено его на волю.

В заліщичім повіті арештовано — після «Свободи» — в селі Бураківці 7 господарів і відставлено до Тернополя. Крім того відбули ся в тім селі еще численні арештованя. — В Слобідці арештовано 12 людей.

— Оборююче! Справедливо мусить обурити ся кожний не то руский патриот, але чоловік на поступованє з п. Михайлом Петрицьким. Его держано в слідчім арешті, а щоби прискорити слідство, мусів він хапати ся аж таких средств, що не їв 8 день — а ніхто з цілої купи тернопільських патриотів та інтелігентів не відізвав ся ані словом — як справедливо замічає

«Діло» — до жадної рускої часописи про долю голудуючого. Ой, еще ми не вирости з рушенства...

— «Нігде не знайдем права» — пише в своїм листі руский поселенець Гр. Гладкий з Парани (у вчерашнім числі «Руслана»). Економічні злидні, упадок зарібків коло герви, є у него річию другорядною, але головнє докучає нашому селянови се, що там мешкає «межи такими розбійниками», — «нема кому за нами упімнути ся». — У нашого селянина є взагалі сильно вкоріненє почутє справедливости і потреби усталеного правного стану і порядку. — Він має тверде довірє до династії, до «Найсїйшого Цісаря» — що там еще знайде право — справедливість, тож і для того дав ся звербовати за море, бо гадав, що там є пок. архикнязь Рудольф, який буде хоронити тоє «право». — Тимчасом застав там анархію: горстка свавільних бразиліян-кабуклів, які нечисленно розселені десь-не десь побіч наших поселенців, нарушчує спокій селянина; «полїція», що має беречи порядок, квивдять поселенця, в уряді не знайде там права для себе, — отсе все найбільше докучає нашому селянинови. Супроти того зникають у него навіть економічні недогоди.

Наш селянин до того і занадто непорядний і уляглий.

Як пише курїтєвська «Gazeta Polska», роблять пакости бразиліян-кабуклі й місцева «полїція» і на мазурекх колонїях, (випасають коловїстам своєю худобою засїви і т. д.), але мазур стає сильно і відважно в своїй обороні сейчас, тай его боять ся трусливі напасники. — Навіж люди — не важуть ся стати в своїй обороні — і неначе вівці дають ся обдирати лєда якому посїпакови, а свого права йдуть доперва опісля доходити до «губернії» і до «найвисшої міністерії» т. є до консуляту. — Тож депутатї руских поселенців з колонїї є дуже частими гїстьми в ц. к. консуляті в Курїтібі. — На жаль наш консулят є там бесильний супроти тамошного безурядства. Всякі рекримінації консуля у місцевих властей позістають звичайно без успіху...

Конче би постарати ся там о ліпшу охорону і опіку правну для бідних наших поселенців. Се річию наших послів і Міністерства справ заграничних.

Іван Г-юк.

— Число католиків в російській Україні. В трех найблизших нам губерніях число католиків лісла послїдної конскрипції вносить 724.466, з чого на Волинь припадає 319.307, на Поділе 271.315, на Київщану 139.315. В прирівнаню до конскрипції з 1879-ого року, котра виказувала на тім просторі тільки 491.638 католиків, зросло число католицкого населєня о 60%. Подієкі шовїністи зачисляють усе ту католицку людність до «Поляків», коли тимчасом є між ними Чехи, Німці і Русини латинського обряду, які не вмїють ні слова по польски.

— Пошесть анїни, дифтерїї та одри лютє в астрашаючий спосіб в Жуківі, золочівського повта. По причині недостачі лікарської помочи заходять численні случаи смерти.

— Коронаційні епізоди. По коронаційних торжєствах в Льондоні розіграли ся забавні епізоди. Парї і парові, змучені тількигодинним станєм, хотіли чин скорше дістати ся до своїх повоїв — а не було се легкою річию. Майстер церемонії кавав всім чекати черги після виготовленої лїсти, однак панї парові не могли удержати ся уже на ногах. Длятого кинули ся юрбою до дверей. Одна панї, яка не могла дочека-

Про границі пізнаня природи.

Переклали з німецкого

др. В. Левіцкій і Я. Миколаевич.

Є вже засадничо неможливим пояснити через яку небудь комбінацію механічну, чому акорд камертона Кенїга справляє мені примєність, а діткненє розпеченого залїза біль. Ніякий ум, що мислить математично, не вспів би зі знаня астрономічного обох тих справ матеріальних означити а рїогі, котра з них буде примєнна, а котра прикра. Що зрозуміне висших справ духових через знанє механіки атомової мозку є вповні неможливим, се не вимагає доказу. Однак, як вже сказано, нема найменшої потреби звертати ся до висших форм життя духового, щоби нашому розумованю додати більшої ваги. Противно, оно зискує на очевидности через протиположенє цілковитої несвідомости, в якій би нас поставило знанє астрономічне мозку що-до способу відбуваня ся найнизших навіть справ духових — совершенному знаню яке нам запевнило те саме знанє астрономічне що-до найвисших проблемів в свѣті тіл.

Мозок, лишений з яких небудь причин

свідомости, пр. в сні без мрій, розбираний астрономічно, не представляв би ніяких тайн, а при знаню астрономічнім прочого тіла булаб точно відцифрована ціла машинерія людєка, з вї віддиханєм, битєм серця, переминою матерії, теллом і т. д., виявшиви єство матерії та сили. Спячий без мрій є зрозумілий, рівно як свѣт, доки на нїм не було свідомости. Але як свѣт стаєсь при першій прояві свідомости подвійно незрозумілий, так само стаєсь ним і спячий, з хвилею появленя ся першого проблєску сонних мрій.

Велике значінє має, без сумніву суперечність, що вї годї розвизати, в якій звязи остає механістичний погляд на свѣт зі свободою волі, а через те безпосередно і з етикою. Над тим проблемом силувалась та буде ся силувати інвенція мислителїв всіх часів. Независимо від того, що свободу можна заперечити, а болю та примєности нї, треба зважити, що вражінє зміслове мусить з конечности випередити пожаданє, яке дає імпульс до діланя. Границею проте, до якої сягає механіка аналітична, є проблем чутя зміслового, а не, як я колись кавав*), проблем свободи волі.

*) «Untersuchungen über thierische Electricität» — Берлин 1884. Передмова ст. XXIV і XXXI.

Се є друга границя нашого пізнаня природи. Є она не менше як перша безусловною. Мимо всяких відкрїть науки про природу, людєкєсть від двох тисячів літ не поступила в розуміню духового життя через его матеріальні условини далше як в зрозуміню єства матерії та сили. І не поступить ніколи. Навіть дух Ляплясовий, зі своєю свѣтовою формулою в своїх змаганях переступити сю границю, похожий на аеронавта, що хоче долетіти до місяця. Вправді в его свѣті, збудованім з матерії в руху, частинки мозку порушають ся як в німїї грі. Бачити їх множество, проникає їх границі, а до свѣд вчить его толкувати їх жести в сей спосіб, щоби відповідали тїй, або тамтїй справі духовій; во чому так діє ся — того не знає. Між певним положенєм і рухами певних атомів матерії безвирікетної субстанції ока а видженєм є так само мало звязи, як між другою такоюж справою в царядї слуховім а чутєм, трєтою в нарядї нюху а нюханєм і т. д. Тому то, як ми висше бачили, свѣт предметовий Ляплясового духа не має цїх.

Він дає нам міру наших власних спосібностей, а радше нашої немочи. Проте наше пізнанє натури є замкненє між двома границями, визначеними ему з одної сторони через нашу неспроможність поняти суть матерії, сили, з другої через неспроможність поняти справи духові

ти ся своєї карити, сіла на землю, зняла корону і звичувши двірський трен, положила ся на долівку. Тимчасом її муж бігав в плащі і короні по улиці, шукаючи своєї повозки. Інший нар бігав і кричав на дорожку, а улличники летіли за ним зі сміхом та привітцями.

— **Женщина провідником розбійничої банди.** Телеграми з Яссів доносять, що властям удало ся відкрити небезпечну банду розбійників, яка вже від довшого часу непокоїла доохресних мешканців. При близшій розсліду справі показало ся, що начальником банди була мала, 22 літня, дуже хороша жінка. Розбійники нападали під проводом своєї провідниці на села і загороди, нищили і рабували в'єсо, а мешканців мордували або мучили в немилосерний спосіб. Особливо вирафінована в задаваню мук і мальтретовано своїх жертв була якраз тая провідниця банди. Закидають їй не менше, як 68 убійств, 198 насильств, 648 рабунків і 500 нападів.

— **Небезпечний пташок.** Оноді утік з роботи небезпечний арештант, циган Чабан, званий також Патраком, він відсиджував в Перемішлі кару шести-місячного арешту за крадіж. Дня 27. с. м. мали его увільнити з арешту, але заразом і відставити угорским властям, бо его підозривають на Угорщині о якесь убійство. Чабан зміркував, на що заносить ся і оноді, коли був зайнятий при громадженю сіня, утік і пропав без сліду. За ним вислано погоню.

— **Нелюдський батько.** В чеськім Люмирові живе вольний Антін Патак, звісний явниця. Оноді оба его сини, один хлопчина 8 літ, а другий 11, вернули вечером трохи пізнійше, як він то їм позоволив, а тоді постановив їх укарати. На другий день рано дав кождому по 50 тростинок на голе тіло, відтак звязав обох міцними шнурками, плечима до себе та привязав до машини від шиття. Потім змусив їх зїсти селедця без хліба, замкнув хату і пішов. Бідні діти мучили ся так через цілий день аж вечером коли же дуже ослабли зачали кричати і кликати на поміч. Сусіди виважили двері і увільнили діттей від муки. Коли їх розвязано не могли стояти на ногах і їх треба було відвезти до шпиталю. Патак не живе з жінкою, бо так збиткував ся над нею, що она мусїла покинути его.

— **Дик причиною страшного нещастя.** Дуже заможний селянин в Делятині Роман Флис, викочав на своїй рілі яму, щоби зловити в неї дика, який цілими роками робив великі шкоди в городній. План удав ся і коли Флис пішов рано заглянути до ями — застав в ній величезного одинця-дика. В сих околицях селяни є тої гадки, що після закона дичини не вільно робити нічого злого, хоч би і в хату вїзла, та щоби з дичиною उपоратись крадьки — заждав Роман до вечера, взяв пушку і пішов знов до ями. По хвили вцан глухий стріл. Син, що вечеряв в хаті — побіг з радістю до батька оглянути добычу, та на превеликий переляк застав дика живого а батька з перестріленими грудьми. На крик збігли ся сусіди, почали бити дика колами так, що аж ніби то злох, а коли надкакали над небіжиком, дичине вискочив з ями, покалічив кілька людей — межі ними небезпечно Флисового сина — і поліз поводи до ліса. З тої самої пушки стріляти не мав ніхто відваги, а иншої не було. — Здає ся, що Флис загадав в остатній хвили убити звірюку без стрілу, тож валив кольбою набитої пушки так сильно, що аж випалила. — Пригода та тим ха-

рактеристичнійша, що небіжик був добрий стрілець і вже не з одним диком мав до діла.

— **Нервовість діттей.** Незалежно від гартована діттей, щоби їх охоронити від хороб перестудження, болю зубів, горла, уший, та очий, треба як найбільше звертати увагу на достаточну скількість сну, який найбільше забезпечує діттей від нервових хороб. — Діттей повинні безусловно класти ся скоро спати і то в такім покою, де не може їм перешкодити присутність старших. За те мусять рано вставати. Температура в спальнім покою не повинна перевищати 15° P; в теплій порі вікна повинні бути отверті. Нездорово спати під периною. Дуже шкідливе для діттей є спане разом із старшими. Дитяча спальня повинна находити ся від сонічної сторони і відповідати всяким вимогам гігієни. Спокійний, глибокий та покріплюючий сон залежить у діттей головню від відповідної постелі і гігієнічної, добре перевітровоаної спальні. На добрий сон впливає дуже також рух на свіжійм воздухі. Молодші діттей мають цілий день до забави і бігання, але старшим брак сего, бо мусять учити ся. А недостача руху воздуха і невідповідне відживлюванє має пагубні наслідки для нервової системи. При раціональнім хованю діттей рідко лучають случаї тяжкої нервози. Тому то пожива, призначена для діттей, повинна складати ся з легко стравних ростинних кормів і великої скількості молока, бо оно ділає добре на нерви. М'яса можна уживати, однак в малій скількості. Треба уникати острих річий, корінних приправ, кави та гербати, а рішучо вже горівки, вина та пива.

— **Населенє Європи в порівнаню з 1801. р.** Европа мала в 1801. році 175 мільонів жителів, а в 1902. році має їх уже 392 міль. Перед 100 роками мала Франція в давнійших границях 23 міль. жителів, Англія з Ірландією та Шкоцїєю 16 міль, Німечина 25 міль, Італія т. є Сардинія і велике княжество Тосканьске, церковна держава і неаполітаньске королівство мало разом близько 17 міль. жителів. Австро-Угорщина доходила до 25 міль. А на початку ХХ столітя представляє ся число жителів Европи ось як: Франція 38, Англія 41, Німечина 56, Італія 32, Австро-Угорщина 45, Іспанія 18, а Бельгія з Голандією 12 мільонів.

— **Цікавий документ.** «Münchener Allg. Zig.» оголошує цікавий документ, який найдено на німецько прускій границі. Сей документ, підписаний міністром внутрішних справ, є звернений до губернаторів, а обговорює справи хлопських розрухів. Міністер звиває губернаторів, щоби в справі розрухів поступали з як найбільшою енергією і нищили в зароді всякі революційні об'яви. Яко причину розрухів подає міністер агітацію соціальних революціоністів, які користають з кождої нагоди, щоби підбурити нарід проти власти. Дальше говорить ся там про се, що тії елменти старають ся всюди закладати товариства під зовсім невинною фірмою і длятого мусять губернатори звертати пильно увагу на всякі, хотьби найневиннійші організації. Міністер каже подавати собі дуже подрбно, який є настрій населеня в поодиноких губерніях, а крім того наглядати старанно над духовними і учительскими семинарами, бо в них є чинники, які поширають успішно революційний рух.

— **Столітній арештант.** В Ньюкестль засуджено на місяць вязниці старця, що має 106 літ, за се, що просив милостиві, хоч мав в кишени 2

шилінги. Той старець брав участь в кримській війні, его отець бив ся під Ватерльо, а его два сини бороли ся в полудневій Африці. Трибунал не углядив тільки заслуг і нещасний ветеран відсиджує свою кару вже від 10. с. м. Дійсно, справедливість буває часом дуже сліпа!

— **Дохід державних залізниць в липни с. р.** Після тимчасового обчисленя вивосив дохід з особового руху на державних австро-угорских залізницях в липни с. р. 7,963,500 К, з товарового руху 14,258,900 К, разом 22,195,400 К. — В порівнаню з місяцем липнем минулого року привіс особовий рух о 164,206 К більший дохід, а товаровий о 38,585 менший. Дохід з товарового руху зменшив ся тільки на заході держави, іменно о 80,745 К, а на сході зріс він о 43,160 К.

— **Єще нещасна пригода в Альпах.** Ми подавали уже звістку, що число нещасних пригод в Альпах зростає в послідних часах застрашаючою скорістю. Ото телеграми доносять про новий випадок. Іменно два брати Феррардо, що вибрали ся перед двома тижнями на прогулку в гори Брінденвальду, не вернули доси. Заходить небезпідставно обава, що нещасні загинули в горах; проте вислано туди ратунковий відділ з 30 людьми.

— **Оригінальні пам'ятки.** З вежі черновецького магістрату здоймили недавно орла задля адаптацій, які мають перевести ся в цілім будинку комуни. Орел, зроблений з міді, є до три метри високий. Він спочивав на великій кулі, котрої спідна часть була наповнена брудною водою, що дуже заносила, бо збирала ся в сій кулі від 1843 — в тім році укінчено будову магістрату — отже через майже 60 літ. У воді найдено старі срібні і мідяні гроші і один дукат, відтак залізну капсулю, в якій був схований документ, котрого письмо цілком стерте і нечитке.

— **Книжка для богачів.** Одна велика накладова фірма в Новім Йорку видає тепер величавий твір, який має виставностию перевищити всі найвеличавійші видавництва. В тій цілі закупила фірма дуже багато виолінового і сафіянового паперу, так, що їх ціни підскочили тепер о 50%. Установлено ось такі ціни: один примірник буде коштувати 800,000 корон, три примірники кождий по 540,000 корон, а 50 примірників по 200,000 К. Звиз тисяч найславнійших англійских і німецьких майстрів запрошено до співучасті в тім видавництві. Яко текст буде видрукований роман Поль де Кока, в перекладі на англійську мову п. Маріє Шеріден Ферд.

— **Дрібні вісти.** Руский народний театр переїде до Борцева і дасть ту, почавши від 23. серпня ряд представлень. — В Іраду почала ся 21. с. м. розправа перед третейским судом в аж надто уже голосній справі Морского окл.

— **Переписка Редакції.** Ви. В. Рудський в Освоєніймі. Ми вусилаємо Вам що день часопис; яка причина, що Ви неідстаєте єї — нам не відомо. Ту мусить заходити якась помилка, бо одно число звернено нам з допискою, що такого адресата там нема. Посилаємо Вам в друге число від минулої неділі.

— **Родимці! Памятайте на фонд будови приватних шкіл!**

Наука, штука, література.

— **Дзвінок, ілюстрованє письмо для науки і забави руским діттей і молодежи.** Ч. 15. і 16. за день 20. серпня 1902. Виходить 5. і 20. кождого місяця. Передплата вносить 6 К на рік.

— **Учитель, орган руского тов. педагогічного,** Ч. 16. Зміст: Ол. Сушко: До правописного питання в Росії, (Конець); Педагогіка, єї стосунок до иньших наук і єї наконечна ціль; Галицькі семинарні учительські в р. 1900-1901.; Ю. Кміт: Жадаємо рускої гімназії в Яворові; Висилаємо діттей до міських шкіл; Оповіщеня і конкурси.

Телеграми.

— **Відень, 23. серпня.** Урядові конференції тревали вчєра від 9. години рано до 1. в полудне і від 3. до 5. полудня. Нині відбувають ся дальші наради в тій справі.

— **Відень, 23. серпня.** Доносять з будапештєнских кругів, що оба презеси міністрів удадуть ся в найблизшій тижни до Ішлю, щоби цісарє и здати знова справу з перебігу угодових конференцій.

— **Відень, 23. серпня.** Заносить ся на нову зміну в австрійській жандармерії. Також в ст. о.ю мають зайти деякі зміни, іменно мають завести два роди нових шоломів.

— **Петербург, 23. серпня.** За кілька день відбудуть ся в Царскім Селі заручини кн. Єлени Володимирівної з кн. Николаєм грецьким. Кн

через їх матеріальні умовини. Поміж тими границями природознавець є володітелем та паном, розчленовує та будує, а ніхто не знає, де находить ся границя его пізнаня та сили. Поза ті границі перейти не може та ніколи не буде міг.

Но чим більше безусловно узнає природознавець назначені єму границі, чим смиреннійше годить ся зі своїм незнаєм, тим глибоше відчуває своє право до твореня на дорозі індукційній з цілою свободою (без огляду на мітидогми та доктрини філософічні) власних поглядів про відносини духа до матерії.

В тисячних случаях бачить природознавець, як умовини матеріальні виливають на житє духове. Его безсторонний зір не помічає ніякої причини сумніватись, що вражіння зміслові дійсно уділяють ся так званий душі. Бачить він, як дух людський зростає мов би разом з мозком, а навіть, о скілько справедлива є теорія емпіризма, присвоює собі істотні форми мисленя доперва через помічання вишні. В сні та мріяню, в обморозі, в увозню та наркозі, в епілепсії та божєвільстві, в случаях кретинізма та мікрокефалії, в горячці, в делірії, в запаленю мозку та его оболон, словом, в безчисленних случаях в части єще співістнуючих з етаном здоровля, в части хоробливих, бачить природознавець діяльність духову в залежности від тревалого або хвилевого стану органу душі. Ніякий пересуд теологічний не перешкадає єму, як Декартови,

бачити в душах звірячих споріднені з душею людскою, менше совершенні степені розвою тогож самого ряда. Противно у звірят хребтових розвії частий мозку, в яких так фізіологічні як і патологічні досліди, поміщують висшу діяльність духову, є рівномірний зі зростом сеї діяльності. Де, як між малпами чоловікоподібними, а чоловіком є в спосібностях духових різниця, визначена посіданєм бесїди, там находимо відповідну різницю і в масі мозку. Но різне у хребтових а у безхребтових угрупованє тих самих частий елементарних, клітинок звоєвих і волокон нервових поучує природознавця, що і ту, так як і в иньших зварадах, залежить менше від архітектури, як від елементів будови. З повним почести подивом приглядає ся він мікроскопійній грудці субстанції нервної, що є місцем трудящої, розлюбленої в порядку, вивінованої зміслом конструкційним, (обовязкової) відважної душі муравля. В кінци теорія походження родів в звязи з наукою про природний добір насуває єму здогад, що душа повстала яко постепенний результат певних комбінацій матеріяльних, а може також росла і ставала совершеннійшою через безконечний ряд поколін, подбно як иньші свойства унасліджені, хосенні в борбі о бит для осібника.

(Дальше буде).

Конкурс.

Комітет Інституту св. Ольги у Львові може ще прийняти кілька учениць по 30 К місячно. При вступі платити кожда учениця 3 К на інвентар і мусить вказати ся потрібною одежною, білизною, постелею (сінник, подушка і диванчик або ковдра). Поданя, осмолені свідомством убожества, належить внести найпізнійше до 25. серпня на руки П. Марії Білецької. Львів, ул. св. Софії, ч. 9а.

Від комітету Інституту св. Ольги у Львові.

Артистку,

драму в 4 актах Антона Крушельницького, можна замовити у автора: Коломия, ул.

Замкова 15А, по ціні 2 К.

Єлена має 20 літ і була уже раз заручена з кн. Максимом баденським, однак заручини розійшли ся з незнаних причин. Кн. Николай є третім сином грецького короля і має 30 літ.

Відень, 23. серпня. Німецький наслідник престолола, якого цісар Франц Йосиф запросив на маневри в західній Угорщині, прибуде 10. вересня до Шатвар і ту прийме его цісар. Дня 16. вересня, по скінченню маневрів, відїде наслідник престолола з поворотом до Німеччини.

Петербург, 23. серпня. Після урядових донесень зменшає ся холера в окрузі Амур і Квантуунг, а зростає в Харабаровску.

Шальон сір Марн, 23. серпня Міністер справедливости Вале промовляв вчера в тутешнім республіканським клубі і зазначив, що кабінет треває в переведенню конгрегаційного закона. Правительство сповняє свою задачу, не перебираючи міря, але і не показуючи слабости.

COLOSSEUM Ernesta Thorna
у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Снішна
Найславнійша програма!
від 16. до 31. серпня 1902.

- При співучасті військової музики 30. п. п.
- 1) Увертура.
  - 2) Quilano Topr, знамениті американські акробати.
  - 3) Rosini ma Briegant (велит і ліліпут), комічні ексцентрики.
  - 4) Desliens et Fils, знані в цілій Европі акробати.
  - 5) і. Morini, трансформатор.
  - 6) Сестри Dentler, трансформаційні тансерки.
  - 7) Орхестра (Реклямограф).
  - 8) Carry і Morla, китайські ексцентрики.
  - 9) Alma Sarolta, субретки.
  - 10) Otto Schumann, цирк на сцені.
  - 11) Henry Leromme, малпя пантоміна (тріо).
  - 12) Borson, субретка.

Шо дня о 8. год. вечером велике представлєне. В неділю і сьвята два представлєня. Шо пятниці High-Life представлєне. Білєти вчаснійше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

Начерки

Олекси Кузьми
I. том

можна набувати в Ставропільській Книгарні у Львові по ціні 2 К за гарно оправл. примірник. (з почт. пересил. о 45 сот. більше).

Дві панночки

можуть найти поміщенє в рускїм домі в дуже здоровій часті міста; дома німецька конвєрсація і фортепян до ужитку. Близша відомість в редакції „РУСЛАНА“.

Льоси на сплати

місячні з приємнє до виграних об'єктів. Перш і рати поручає банковий дїм Шц і Хаєс (Schütz і Chajes) у Львові пл. Марийск ч. 7. Кушно і продажа ефектів, льосів і монет. Вплата купонів. Безплатна ревізія льосів і ефектів. Проспєкти висилає ся оплатно.

6(19-50)

Найдешевші, тревалі КЕРНИЧІ ПОМПИ

як також помпи всякого рода і до кожної ціни, рури, тревалі мотори вітрові, водопроводи будувє перше моравске заведенє для водопроводів і помп

Ант. Кунц

ц. і к. надворний доставець в Mährisch-Weisskirchen.

3(19-24)

Читайте! Читайте!

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючі, щоб в кожній руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. „ПОЕЗИИ Т. ШЕВЧЕНКА“. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнійшою окрасою руських хат. Папір веліновий, формат на взір європейських клєсиків, сторів 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тільки за надісланєм 2 кор. 30 сот. на адресу: КАНЦЕЛЯРИЯ „ПРОСЬВІТИ“ у ЛЬВОВІ (Ривок ч. 10.).

Найновіший твір

Л. Лопатинського „ПАРАЦЯ“

комедия в 3 актах зі сьпівами (з побуту літників)

відзначає ся невичерпанім ювіальним гумором і жвавим діяльогом. Ся комедия збогачує знатно галєрию тишів у наших народних штуках так з кругів селян, як і міщухів. Сьмішність ситуацій і характерів розміщена рівномірно між мужиків і панів, і тому ся комедия надає ся надзвичайно до вистав по читальнях, бо селянин не буде тут бачив себе як звичайно в комедії уносідженім недотепом, але противно має нагоду посьміяти ся трохи і з містових літників. Попри те все сей твір носить на собі знамя етичної і патріотичної сьвідомости.

— Ціна 2 кор. —

Набути можна у накладчика С. Горука у Львові, пл. Домбровского ч. 1, і в книгарнях.

Признані за найлучші

Сталєві плуги 1-, 2-, 3- і 4-скібові
Бороши до лук та моху складові і діагональні. Валки Обручкові, гладкі і сталєві

СІВАРКИ „AGRICOLA“
Косярни до трав, конюшини і збіжа, граблі до громадженя сїна і збіжа і перевертачі до сїна.

Патентовані Апарати Діппа до овочів, ярин і т. п.

Праси до вин і овочів, ярин і т. д.
Млинки на овочі і ягоди.
Машини до толочення винограду.

Патентовані „Молотільні“ оборотні і обручкові, ручні, кератові і парові; на керати від 1—6 коний

Самодільні патентовані „Сикавки“, „Сифонія“ до нищення мшиць на винограді, ріваку та земної блошки.

Кітлові печи до переносеня.
Парові машинки до паши
Найновіші млинки до чшценя збіжа.

Січкарні системи Гексла. Млинки до шротования, та до краєня бураків.

Ручні праси до сїна та соломи постійні і до переносеня як також всякі иньші господарські машини. виконують і доставляють після найновішої системи

RH. MAUFARTH & Co.
ц. і к. уприв. фабрика машин рільн., відливарня зелїза і парова кузня.
у Відні, III. Taborstrasse Nr. 71.
Заснована в 1872 р. 750 робітників.
Відзначена 490 золотими, срібними і бронзовими медаллями на всіх більших виставах.
Вичервуючі каталоги і численні письма з признанєм — даром. заступці і відпродавці пожадані.

Санітарного радника **Д-ра Барвіньского Во-**
доліничий заклад „Ельгерсбург“ (оснований 1837).
Сезон від 1. марца до кінця надолїста. 150 добірно устроєних комнат і 4 вїлі з романтично положєним замком. Станция велїзниць Plauke-Elgersburg-Itzenau. Всякі водолічнічі процедури, електротерапія, масаж, лічниця гімнастика, Мічєля тучне лічєне, дїєтичичє і кліматичичє лічєне. Особливо надає ся сей заклад до лічєня неврастенїї, гістерїї, гіпохондрїї, поражєня, серцевих недуг, нервової астми, жолудкових недуг, безсонности, ревматичних і гостєвих недуг, недокровности, золотухи і т. п.

Ціна вельми умірковані.

1. Мешканє почавши від 1 марки (50 кр.) до 5 марок денно з прислужою.
2. Цїлий гарн денно 4 1/2 марки (1 сїдданє, неділю 5) вечера).
3. Все лічєне, всякі процедури і купелї в лікарскою закладою і купєлевою прислужою 2 марки денно. Перша консультація числїть ся окремо 10 марок).

Положенє вельми здоровє і гарнє серед Туринского Ліса (560 метрів над плєсом моря). О всякіх вїясненя і подрїбніх проспєкти звертати ся треба до:
Sanitätsrath Dr. Barwinski's Wassenheim u. Kuranstalt Bad Elgersburg im Thüringerwalde.

Вєїляїї
КУПОНИ
ВІЛЬСОВАНІ
цінні папері
вишлєчує без потручєня провізїї або копїтїв

Контора вимїни
ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ
Гіпотєчного.